

Bediüzzaman hangi tarihte doğdu?

Bediüzzaman Said Nursi hakk_ında yapılan biyografik çalışmalarda, henüz Miladi takvime göre ortak bir doğum tarihi ortaya konulamamıştır. Hatta biz bu araştırmamız esnasında gördük ki doğru tarihe hiç ulaşamamıştır.

Yani Miladi1873'le başlayan farklı doğum tarihleri zinciri, düzeltilmek maksadıyla önce 1876 ve daha sonra da 1877 yılına çekilmiştir. Fakat, bizim Bediüzzaman'ın doğum yılı olarak ortaya koymaya çalıştığımız Miladi 1878 tarihine bu zamana kadar ulaşamamıştır.

Takvim Sorunu

Said Nursi, yaşadığı dönem itibariyle üç ayrı takvimle muhatap olmuştur. Bunlardan ilki Hicri Takvimdir. Hicri Takvim, Hz. Peygamberin Mekke'den Medine'ye hicretini milat kabul eden, yani Miladi 622 yılında başlayan ve Müslüman Arapların ayın devrelerini esas alarak geliştirdiği bir takvimdir. Bir yıl—ayların gün sayısı toplamına göre—354 ya da 355 gündür. Türkler de İslam'ı kabul ettikten sonra, 1 Ocak 1926'ya kadar bu takvimi kullandılar.

İkincisi Rumi Takvim(Mali Takvim)'dir. Osmanlı Devletinde, Ay yılı ile güneş yılı arasındaki 11 günlük farktan kaynaklanan problemleri gidermek maksadıyla, 17. yüzyılın ortalarından itibaren kullanılmaya başlanan Rumi takvim, mali ve idari işlerde ve yazışmalarda kullanılıyordu. Doğum tarihleri de bu tarihe göre kaydediliyordu. Rumi takvim 1926'dan itibaren bütçe dışında bütün resmi işlemlerden kaldırıldı.

Üçüncüsü ise 1 Ocak 1926'dan itibaren kullanmaya başladığımız Miladi Takvim(Gregoryen Takvimi)'dir. Hz. İsa'nın doğumunu 0(sıfır) kabul eden ve 15 Ekim 1582 tarihinde son şeklini alan bu takvime göre yıl, 365 güne sabitlenerek takvimin doğru gitmesi sağlanmıştır.

Hicri, Rumi ve Miladi yıllar arasındaki gün farklılıkları ve artık yıllar nedeniyle, Hicri takvime göre binikiyüzdoksanbeş (1295) ve Rumi takvime göre binikiyüzdoksanüç (1293) olarak kayıtlı olan Bediüzzaman'ın doğum tarihini, bugün kullandığımız Miladi takvime çevirmede yanlış sonuca ulaşmak kaçınılmaz olmuştur.¹

Yanlış Tarihler

Doğum tarihiyle ilgili ilk yanlış bilgi 1957 yılında Bediüzzaman'ın talebeleri tarafından neşredilen Tarihçe-i Hayat isimli eserde verilmiştir. Bu eserde doğum tarihi Hicri(H)1290-Miladi(M).1873 olarak yer almaktadır.² Hicri 1290'ın Miladi karşılığı 1873 olmakla birlikte³ H. 1290 tarihine başka hiçbir yerde rastlanılmamaktadır._

Bediüzzaman' ın doğum yılı olarak Hicri 1295'in doğruluğundan şüphe yoktur. Zira hem Bediüzzaman'ın beyanına göre

resmi makamlarca doldurulan kimlik belgelerinde 4 doğum yılı olarak bu tarih yer almaktadır, hem de pek çok yerde 5 geçen Rumi(R). 1293 tarihinin Hicri karşılığı 1295'tir.6 Yani R.1293 ile H. 1295 arasında sağlama yapılmıştır. Bu iki tarih de doğrudur.

Said Nursi'nin doğum yılı olarak şimdiye kadarki çalışmalarda ulaşılan ikinci yanlış sonuç ise M. 1876'dır.7 Bediüzzaman'ın kronolojik olarak hayatının anlatıldığı en önemli kaynaklardan olan, Necmeddin Şahiner'in kaleme aldığı, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi isimli eserde yer alan bu yanlış, Rumi Takvimden Hicri Takvime yapılan tarih çevriminden kaynaklanmıştır. Zira, Rumi tarih 1293 olarak verilmektedir, ki bu M. 1876'yı karşılamamaktadır.8

Doğru tarih nedir peki? Elimizde doğumu gün ve ay olarak gösteren bir bilgi olmadığına göre kabaca yıldan hareketle doğru tarihi yakalamak durumundayız. Bu konuda ulaşılan bir çok kaynak Rumi olarak 1293'ü göstermektedir. Bunlardan en önemlileri Bediüzzaman'ın 26 Eylül 1337 yani 26.09.1921 tarihinde aldığı Hüviyet Cüzdanı 9 ve yine 17 Teşrin-i evvel 1337 yani 17.10.1921 tarihinde kendi beyanıyla doldurulup Darü'l Hikmeti'l İslamiye reisliğine sunulan özgeçmişidir 10 . Ayrıca Bediüzzaman'ın talebesi Müküslü Hamza'nın 11 ve yeğeni Abdurrahman'ın(Nursi) 12 yazdığı tarihçelerde de R.1293 tarihi zikredilmektedir. Yine Said Nursi kendi eserleri olan Lem'alar¹³ ve Şualar'da¹⁴ doğum tarihini 1293 olarak ifade etmektedir. Tarih Çevirme Kılavuzuna baktığımızda Rumi 01.I.1293 ile 19.X.1293 arasındaki zaman dilimi, Miladi 1877 tarihine karşılık geliyor. Yani R. 1293'ün ilk on ayı M. 1877 yılının içinde yer alıyor. Bu noktadan hareketle doğum tarihini 1877 olarak kabul etmek doğru gibi gelebilir. Ki bunu bazı eserlerde görüyoruz.¹⁵

Bediüzzaman'ın Doğum Yılı İçin Doğru Tarih 1878'dir

Ancak, yukarıda zikrettiğimiz M. 1877'yi karşılayan Rumi on ay içinde, Hicri 1295'i bulamıyoruz. H. 1295, tam da R. 1293'ün içindeki M. 1877 tarihinin bitiminden beş gün sonra başlamaktadır.¹⁶ Yani belgelerle sabit olan R. 1293 ve H. 1295 tarihlerinin Miladi olarak kesiştikleri yıl 1878'dir.¹⁷ Bir başka ifadeyle Hicri 1295 yılının başladığı 01 Muharrem (R. 24 Kanun-ı evvel 1293) ile Rumi 1293 yılının bittiği 28 Şubat (H. 08 Rebiü'l evvel 1295) tarihlerinin kesiştiği Miladi dönem, 05 Ocak 1878 ile 12 Mart 1878 arasındır.¹⁸ Bu durumda Bediüzzaman Said Nursi'nin doğum yılı, her halükarda 1878'dir. Yani Bediüzzaman Said Nursi, 5 Ocak 1878 ve 12 Mart 1878 tarihleri arasında bir günde dünyaya gözlerini açmıştır.

Umarız bundan sonra yapılacak olan yayınlar bu bilginin ışığı altında Bediüzzaman'ın doğum tarihini doğru bir şekilde yazarlar. Ve yine umarız bu küçük araştırma akademik disiplin altında yapılacak olan biyografi yada tarihçe-i hayat çalışmaları için bir başlangıç olur.

DİPNOTLAR:

- (1) Takvimler ve çevirme yöntemleri için bkz: Yücel Dağlı-Cumhure Üçer, Tarih Çevirme Kılavuzu, TTK Yay., Ank. 1997, C. I, s. 9-26.
- (2) Bediüzzaman Said Nursi, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşr., İst. 1998, s. 29. 1950'den beri çeşitli yayınevlerince baskısı yapılan Tarihçe-i Hayat'ın bütün nüshalarında bu tarihler aynen yer almaktadır.
- (3) Tarih Çevirme Kılavuzu, C. V, s. 224-227.
- (4) Hüviyet Cüzdanı ve Darü'l Hikmeti'l İslamiyeye verdiği öz geçmiş için bkz: Sadık Albayrak, Son Devrin İslam Akademisi, İstanbul, 1972, s. 197 ve devamı.
- (5) Abdurrahman Nursi, Bediüzza_man'ın Hayatı, İstanbul, 1993, s.13; Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar, İstanbul, 1996, s.50, 325; Bediüzzaman Said Nursi, Şualar, Germany, 1994, s. 596; Son Devrin İslam Akademisi, s. 197.
- (6) Tarih Çevirme Kılavuzu, C. V, s. 240-241.
- (7) Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Sadi Nursi, Yeni Asya Yay., İstanbul 1994, s. 43. Aslında Şahiner de eserinin ilk baskılarında M. 1873 tarihini kullanmış ancak daha sonra bunu, 1876 olarak değiştirmiştir. Hatta eserin yeni baskılarının "İçindekiler" kısmı tashihten geçmemiş olacak ki bizim burada kaynak olarak gösterdiğimiz 1994 baskısının "İlk Hayatı" bölümü "1873-1926" şeklinde tarihlendirilmiştir.
- (8) Tarih Çevirme Kılavuzu, C. V, s. 237-241.
- (9) Sadık Albayrak, Son Devrin İslam Akademisi, Şamil Yayınevi, İst. 1972, s. 209, 210; Abdülkadir Badıllı, Mufassal Tarihçe-i Hayatı, İst. 1998, C. I, s. 464;

- (10) Son Devrin İslam Akademisi, s. 206.
- (11) Bediüzzaman Said Nursi, İctimai Reçeteler-II, Tenvir Neşr., İst. 1990 içinde Müküslü Hamza Efendi, Bediüzzaman Said Kürdi'nin Tercüme-i Halinden Bir Hûlasadır.
- (12) Bediüzzaman Said Nursi, İctimai Reçeteler-I, Tenvir Neşr., İst. 1990 içinde Abdurrahman, Bediüzzaman'ın Tarihçe-i Hayatı.
- (13) Lem'alar, s. 50, 325.
- (14) Şualar, s. 596.
- (15) Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayatı, İst. 1998, C. I, s. 75.
- (16) Tarih Çevirme Kılavuzu, C. V, s. 240.
- (17) A.g.e., s. 240, 241.
- (18) Tarih Çevirme Kılavuzu, C. V, s. 240-241